

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

VIDEOINSTALACE

FRAGMENTY

BcA. Martin Danda

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Intermediální tvorba
Specializace Intermédia

Diplomová práce

VIDEOINSTALACE

FRAGMENTY

BcA. Martin Danda

Vedoucí práce: MgA. Jan Morávek
Oddělení výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Zadávací listina

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2018

.....
podpis autora

Poděkování patří vedoucímu diplomové práce MgA. Janu Morávkovi za mnoho přínosných rad a pozitivní přístup. Dále bych rád poděkoval doc. PhDr. Jaroslavu Vančátovi, Ph.D. .

OBSAH

1	MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE	7
2	TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY, CÍL PRÁCE	10
3	PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY	13
4	POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA, PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR	16
5	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	18
6	RESUMÉ	19
7	SEZNAM PŘÍLOH	20

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Počátek magisterského studia na oboru Intermédií předcházelo studium na Technické Univerzitě v Liberci na oboru Vizuální komunikace pod vedením doc. Stanislava Zippeho. Mé práce se často opíraly o tvarovou jednoduchost, barevnost a pohyb. Cílem byla určitá redukce pohybových a vizuálních elementů. Často jsem vyobrazoval geometrické tvary v různých barevných provedení. Aspekty těchto prací měli společné prvky pohybu, světla a tvarovosti. Projekce s názvem Ptáci¹, která se odkazuje na stejnojmenné dílo Alfreda Hitchcocka, byla výsledně vystavena v galerii NoD.. Jedna z dalších prací se ubírala k umění performance, kdy jsem se snažil o vystižení přítomného momentu a odkazoval se na Johna Cage a jeho dílo 4'33". Bakalářská práce s názvem Omikron² byla projekce 3D vesmírného prostoru s geometrickou stylizací ve vizuální podobě 2D barevných ploch. Divák mohl pomocí počítače samovolně cestovat a tlačítky na klávesnici ovlivňovat svůj okolní virtuální svět dle svého uvážení. Generované objekty bylo možné přesouvat, mazat, obarvovat a přidávat. Jednalo se geometrické planety, které obsahovaly fyzikální vlastnosti planet a měly svoji oběžnou dráhu, která mohla být zásahem diváka ovlivněna. Výsledkem byl zajímavý barevný útvar v podobě prostoru, kde okolo sebe obíhaly barevné geometrické objekty.

Při příchodu na současný studijní obor, jsem získal výrazný prostor v oblasti tvorby a možnosti se pokoušet objevovat doposud

¹ Příloha 1 Ptáci

² Příloha 2 Omikron

neobjevené oblasti své umělecké tvorby. Především volným přístupem k práci, který vedl k rozmanitějším výstupům a příležitostem více se soustředit na světelné instalace. Pod výborným vedením tohoto studijního oboru jsem mohl dosáhnout výsledků, kterých jsem potřeboval. Do svých prací jsem zkoušel zapojit různou techniku pro vytvoření světelně pohybující se instalací. Nejčastěji se jednalo o využití projekce. Moje práce se opíraly o propojení světelnosti a pohybu. Jedna z mých prvních prací na oboru byla projekce sakrálního dojmu s názvem Doznění³. Ze stropu visely tři metry dlouhé pruhy podložky pod plovoucí podlahy a projekcí byl dodáván pohyb připomínající stébel trávy ve větru. Zavěšené pruhy byly systematicky rozmístěny, aby na každý pruh dopadal zdroj světla z projekce. Dále jsem byl součástí společné výstavy Superlife s BcA. Dominikem Klímou a MgA. Lukášem Kellnerem v galerii Vestředu. Soubor videoinstalací, který zdůrazňoval drobné okamžiky z mého života, umělecké činnosti a cestování. Součástí výstavy i byla určitá hravost, kdy se v temném tunelu lidé brodili mezi sty nafukovacích plážových míčů. V posledních měsících se má práce začala měnit více na konceptuální rovině a vytvořil jsem práci s názvem Jáma a kyvadlo⁴. Oživily se mi myšlenky opírající se sémiotiku a fenomenologii o kterou jsem zajímal na konci střední školy a v začátku bakalářského studia. Jsou to oblasti, kde jsem často čerpal svoji inspiraci. Tyto poznatky mě výsledně inspirovaly a vedly k mé současné diplomové práci.

³ Příloha 3 Doznění

⁴ Příloha 4 Jáma a kyvadlo

Má práce obsahuje mnoho prvků z předchozích děl. Dotýká se určité hravosti, barevnost, spontánnosti se zaměřením na detail a důraz na drobné segmenty. Nepatrné pohyby, které dávají určitou živost a charakter okamžiku. Drobné impulzy u věcí, které nemusí dávat příliš mnoho podnětů divákovy, ale skrývají krásu toho, že daná věc žije svým vlastním životem. Proto častou inspirací byla voda, odlesky, vítr, pohyby zvířat, gesta či drobné pohyby při lidské činnosti.

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY, CÍL PRÁCE

Nejlépe mi vyhovovala videoinstalace jako prostředek k vizuálnímu ztvárnění svých myšlenek. Dle mého názoru video je velmi silné médium, které dokáže předat nejen mnoho informací v krátkém čase a zároveň dokáže velmi lehce zaujmout naši pozornost. Zvolil jsem ho jako svůj hlavní vyjadřovací prostředek pro vyobrazení subjektivních prvků v procesu pozorování. Samotný výběr tématu předcházelo samotné řešení slova videoinstalace, jelikož v seznamu navrhaných témat pro diplomovou práci bylo uvedeno slovo videoinstalace s mezerou i bez mezery. To vedlo i k úvaze nad samotným názvem tohoto tématu, které mě výsledně přimělo ke kontaktování Jaroslavy Sedláčkové z referenčního oddělení a meziknihovní služby v Národní knihovně České republiky. Zde uvádím její odpověď na můj dotaz:

„Dobrý den,

videoinstalace vzniklo nejspíš, podobně jako např.

videotechnologie, jako slovo složené, viz níže, píše se tedy dohromady. Samozřejmě ale samostatně se používá jak v různých významech substantivum instalace, tak video.

Video - zařízení pro záznam a (nebo) reprodukci obrazu a zvuku

Video- první část složených slov s významem přenos, záznam, reprodukce (videokazeta, videoklip, videotechnika, videotelefon, videotext, videotéka)

Instalace - umístění pomocných a provozních zařízení v dokončené stavbě; soubor zařízení k bezpečnému rozvodu elektrického proudu spotřebitelům; slavnostní uvedení v úřad nebo funkci

Zdroj: Cizí slova v češtině: význam nejběžněji užívaných cizích slov. Praha: BMSS - START, 2000.

instalovat - od středolat. installare - vsazovat

video - z lat. Vide, videre - vidět

Zdroj: HOLUB, Josef, LYER, Stanislav. Stručný etymologický slovník jazyka českého se zvláštním zřetelem k slovům kulturním a cizím. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1967.

video- první část složených slov mající význam založený na videotechnologii

Zdroj: Nový slovník cizích slov pro 21. století. Praha: Plot, 2008.

Většinu přejatých podslovních částí představují řecké a latinské komponenty. Částečně se opakují prefixoidy ze SSJČ (auto-, foto-, geo-, mikro-, tele-; anti-, radio-, super-) a k nim se přidávají další členy (dia-, eko-, chrono-, mega-, porno-, techno-; akva-, euro-, kvazi-, mini-, post-, video-). Mnohé z nich se vyskytují pouze v ojedinělých příkladech, vytváří okazionalismy, jiné zase i běžně užívaná rekompozita a odborné pojmy. Obvykle se jedná o slova složená výhradně z komponentů cizího původu, avšak najdeme mezi nimi i mnoho hybridních složenin. Pokud jde o slovní druhy, hojně jsou zastoupena substantiva a adjektiva. Dalším jazykem, který je v procesu tvoření vícečlenných kompozit stále významnější, je angličtina...

Ukázka cizích prefixoid:

eurobyrokracie

nanotechnologie

videotelefon

antimonopolní

postantibiotický

Čerpáno z: Vícečlenná kompozita v české slovní zásobě 20. století.

Eva Podruhová, Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.,

oddělení současné lexikologie a lexikografie

Dotazy tohoto typu by ale bylo lepší adresovat pracovníkům Ústavu pro jazyk český AV ČR”

Následně jsem se obrátil na základě jejího doporučení na Ústav pro jazyk český na Akademii věd České republiky. Výsledkem byla velmi vřelá komunikace nad samotným slovem videoinstalace. Při delším projednáním mi bylo sděleno, že slovo videoinstalace má být vždy psáno dohromady.

Vizuální stránka mé práce by měla v divákovi podnítit zvědavost a úvahu nad jednotlivými záběry a samotnou interakcí s příslušnými televizory. Jejich vzájemná spojitost, obsah a estetickou hodnotu, kterou mu přináší v podobě strukturálního dělení vizuálních podnětů. Tento soubor video přenosů je určitý popud k hodnocení a zkoumání co dané dílo představuje a jakou formou by mělo být vnímáno. Přináším posouzení na první pohled nesouvisle pochopitelné videoinstalace. Divák zkoumá význam i informace, které jednotlivá videa přinášejí. Zobrazovací zvyklosti získané vizuálníma zkušenostmi mají tendenci se opakovat. Je otázkou do jaké míry je tento názor originální či standartní. Následný prvek určité náhody může divákovi odkrývat dosud zažité pocity.

3 PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY

Jednou z velmi přínosných inspirací byla pro mne hvězdná obloha. V průběhu pozorování hvězd člověk hledá tvarové podobnosti při propojování světelných bodů jako u dětské hry, kdy spojujeme v posloupnosti očíslované tečky. Souhvězdí již má svá pojmenování, ale zároveň se občas pozastavíme nad myšlenkou, jestli by dané souhvězdí mohlo být pojmenované odlišně v důsledku jiných tvarových asociací. Člověk přemýšlí nad vznikem pojmenování souhvězdí, hledá světelné a pohybující se objekty na noční obloze. Zkoumá a pozoruje blikající letadla, plynule pohybujících se satelity či vyhledává padající meteor nebo bolid. Už samotný proces pozorování mě inspiroval k tomu, jak prahneme po přijímání nových informací, poznatků a vjemů, které pak následně můžeme hodnotit a redukovat. Začal jsem přemýšlet nad tím, jakým způsobem hledáme věci kolem sebe. Jak je naše interpretace originální a jakou má informační hodnotu pro ostatní lidi. Jakým způsobem na věci nahlížíme a co je naším osobním vkladem. Velmi přínosná pro mne byla kniha Utváření vizuálního obrazu od Vladimira Petroviče Zinčenka. Tato kniha pojednává o experimentech pozorování, rychlosti reakcí lidského oka. Vliv a přínos cvičení při hledání podnětů a obecně řazení vizuálních informací. Hledá charakteristiku očních pohybů při řešení úloh různého stupně složitosti a následně různé způsoby jeho řešení. Zaměřuje se na dobu řešení, způsob expozice i počet pohybů oka. Ke svým pokusům využíval různé úlohy v podobě geometrických obrazců, představování si hvězdy, nalezení počtů tahů šachovým

jezdcem na poli, myšlenkové rozdělení obarvené kostky na jednotlivé segmenty či prohlížení předložené fotografie psa.

Je možné, že můj obecný zájem o proces přijímání informací a jeho redukce se může opírat i o můj špatný barvocit pro zelenou barvu. S nadsázkou vnímám různé narážky a žerty jakým způsobem vidím objekty ve svém okolí, ale jsou občas i situace při kterých vnímám tento lehký handicap omezující či šidící o možné příležitosti. Například taková situace nastala, kdy byla při západu slunce krásně v gradientu obarvena obloha ze žluto-oranžové na červenou až růžovou. Turisti a okolní lidé si to velmi horlivě fotili. Samozřejmě jsem skončil u žluto-oranžové barvy a zbytek jsem neviděl. Později při vyfocení a následným dotazem ke svým přátelům k ukázání na příslušné přechody barev jsem zjistil, které barvy nevidím a kde je moje hranice toho co mohu vidět. Není to o tom, že bych konkrétní barvy či odstíny neviděl, ale jedná se čistě o souhru sytosti a kontrastu barev, kdy jiné barvy utlačují okolní nevýrazné barvy svým množstvím a sytostí.

Fascinuje mne proces vnímání a obecný subjektivní příjem informací. Jakým způsobem vnímáme své okolí, na základě čeho filtrujeme informace, které jsou pro nás důležité. Především proč prožíváme dané pocity, které v nás přetrvávají. Krásným příkladem je baletní představení. Z baletu si uchováváme v paměti specifické pózy a především pocit, jaký v nás zanechal díky své ladnosti, plynulosti a harmonii. Postupem času se nám vytrácí jednotlivé pasáže přestavení či krásné a lадné výskoky, ale pocit je to, co nám zůstane na dlouhou dobu. Fascinace z pohybu, pocitu a plynulosti a obecně mne přivedla k mé současné práci jako 3D animátora.

Je zajímavé slyšet, jak je obecně těžké popsat proč daný pohyb nepůsobí tak jak by měl z několika subjektivních zdrojů. Denně se setkávám s tím, že mi je řečeno proč daný pohyb by měl být jinak ať už v plynulosti, rychlosti či dynamice. Velmi obtížně získávám od lidí přínosnou kritiku, která mne vede k nalézání informací k příslušné úpravě mé animace. Je pro mne velmi zajímavé přihlížet diverzitě názorů a snahu o popsání pocitů. Jestli by ruka měla být o trochu pomalejší, jestli by měla více na daném místě počkat či jestli v daném úhlu pohledu nevypadá, že pohyb je lehce cukavý. Celá tato problematika by se mohla rozložit na jednotlivé na fragmenty. Smysl pro detail, který hraje velmi důležitou roli a je pro mne místy i posedlostí hledání správného pohybu a dynamiky. Proto na mé vizuální stránce se velmi projevila inspirace z filmu Spiklenci Slasti od Jana Švankmajera. Jeho smysl pro detail a důraz na jeho důležitost pro vystižení daného okamžiku. Propojení těchto detailů a jejich pocitové hodnocení je důležitá část mé práce. Princip pro dělení těchto částí jsem zvolil naše smyslové vnímání, která jsou zastoupena v jednotlivých záběrech. Dlouhou dobu jsem zvažoval, že bych ani své dílo nijak nepojmenoval, ale nakonec jsem se rozhodl pro pojmenování. Název fragmenty je dle mého názoru přílnavý název pro moji práci.

4 POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA, PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Ve své diplomové práci využívám především šest videokamer, šest CRT televizorů a různé předměty všedního užití. Těchto šest kamer je rozmístěno po mém těle či v těsné blízkosti. Kamery jsou namířeny na předem určená místa a soustředěna na konkrétní detaily, které mají spojitost s mým tělem a smyslovým vnímáním. Každý záběr obsahuje odlišnou činnost a k tomu je příslušně přizpůsobeno i dané okolí v pozadí záběru. Vytvářím lehce dadaistické představení, které je pomocí kamer přenášeno do jiného místnosti, do prostoru s náhodně rozmístěnými televizory. Ty jsou přizpůsobeny k volné manipulaci v prostoru pomocí pojízdných desek, na kterém jsou umístěny. Cílem je volný přesun v prostoru a vytváření kompozičních variací, jak návštěvník uzná za vhodné. Mohou vznikat různá seskupení, triptychy či systematická řazení dle vizuálního obsahu.

Ve své práci jsem využil šest kamer Canon MV 830i, šest kazet DV Panasonic mini DVC, šest televizorů SHARP, šest kabelů cinch (M) - cinch (M), šest audio-video kabelů jack - cinch, šest jednozásuvkových prodlužovacích kabelů. Pojízdné desky pod televize jsou složeny z OSB desek a kovových koleček. Interiér místnosti, kde probíhá performance se skládá z několika ubrusů, lampiček, koberečku a mnoho dalších předmětů všední potřeby v domácnosti.

Přínos diplomové práce vidím jako další v řadě podnětů kombinující oblasti performance a videoartu. Pozitivní inspirace pro následná díla v podobě řešení problematiky reprezentace znaků a vlivu informací v obrazové či textové podobě.

5 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- 1. ZINČENKO, Vladimír Petrovič a VERGILES, N. Ju. Utváření vizuálního obrazu. 1. vyd. Praha: Academia, 1975. 157 s.**

- 2. LAKOFF, George a JOHNSON, Mark. Metafory, kterými žijeme. Vyd. 1. Brno: Host, 2002. 282 s. Teoretická knihovna; sv. 3. ISBN 80-7294-071-6.**

- 3. GOODMAN, Nelson. Jazyky umění: nástin teorie symbolů. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007. 213 s. ISBN 978-80-200-1519-8.**

- 4. KESNER, Ladislav, ed. a ELKINS, James. Vizuální teorie: současné angloamerické myšlení o výtvarných dílech. 2., rozš. vyd. Jinočany: H & H, 2005. 372 s. ISBN 80-7319-054-0.**

- 5. DUTKA, Edgar. Scenáristika animovaného filmu; Minimum z historie české animace. 2., rozš. vyd. V Praze: Akademie múzických umění, 2006. 137 s., [4] s. barev. obr. příl. ISBN 80-7331-069-4.**

- 6. KAFKA, Franz. Proměna. 1. vyd. v nakl. Primus. Praha: Primus, 1990. 79 s. ISBN 80-900078-2-1.**

- 7. VLČEK, Tomáš. Vlček o Malichovi. Praha: Galerie Zdeněk Sklenář, 2014. 78 s. ISBN 978-80-87430-40-8.**

6 RESUMÉ

The topic of my master's thesis is video installation, with the sub-topic Fragments. The goal of my thesis was to create an art piece reflecting the viewer's subjective perspective of visual information in video. The way we perceive visual stimuli is strongly influenced by our past visual experience. I am questioning how much is our original opinion, and how much is just learned.

The project was inspired by philosophy of semiotics and phenomenology. The movie *Conspirators of Pleasure* by Jan Švankmajer has visual influence on my work by highlighting the importance of details.

I have chosen video as the most appropriate form to express my idea. Video is a form which can convey a large amount of information in a short time. It attracts our eyes, and it builds an eagerness to search for new information. The whole concept should feel playful and visually rich in form akin to Dadaistic art. It should make the viewer think about the way we see and approach things. The process itself is visually separating space around me using video cameras into small segments, which are in turn screened on televisions in different room. The televisions can be freely moved and placed, which creates an interactive option for the viewer to compose and assemble the final image in a plethora of different ways.

7 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

Ptáci

Příloha 2

Omikron

Příloha 3

Doznění

Příloha 4

Jáma a kyvadlo

Příloha 5

Dokumentace přípravy performance

Příloha 6

Dokumentace přípravy performance

Příloha 7

Dokumentace přípravy performance

Příloha 8

Dokumentace přípravy performance

Příloha 9

Dokumentace přípravy performance

Příloha 10

Dokumentace přípravy performance

Příloha 11

Dokumentace přípravy performance

Příloha 12

Výsledná instalace

Příloha 13

Výsledná instalace

Příloha 14

Výsledná instalace

Příloha 1

Ptáci, 2014

(foto: Jana Bernartová)

Příloha 2

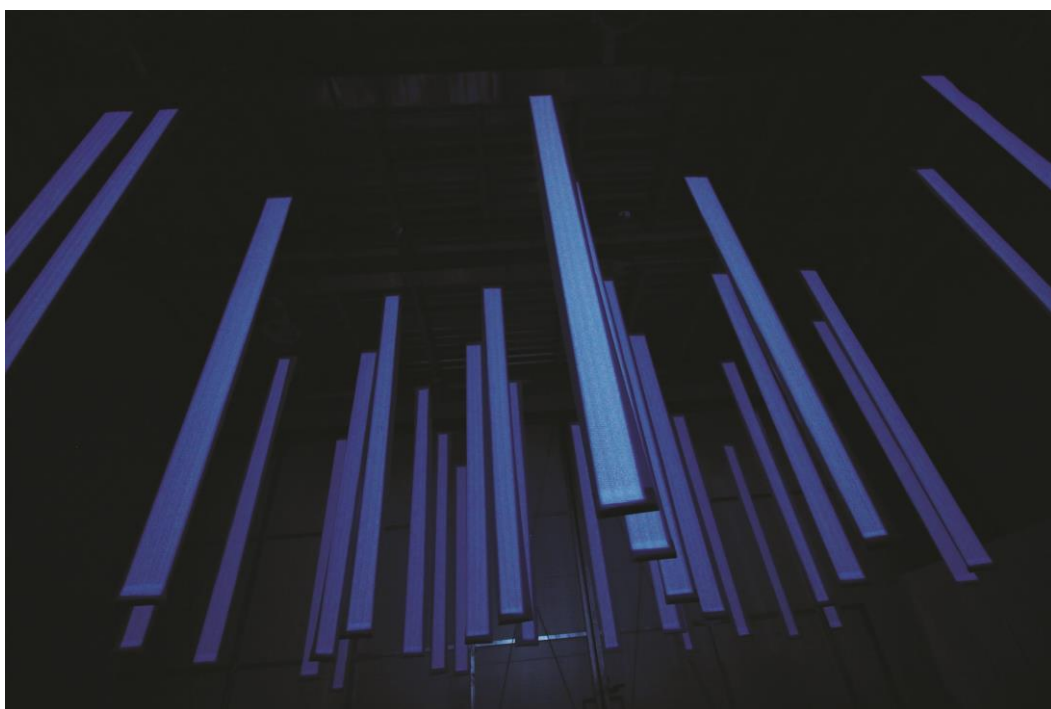
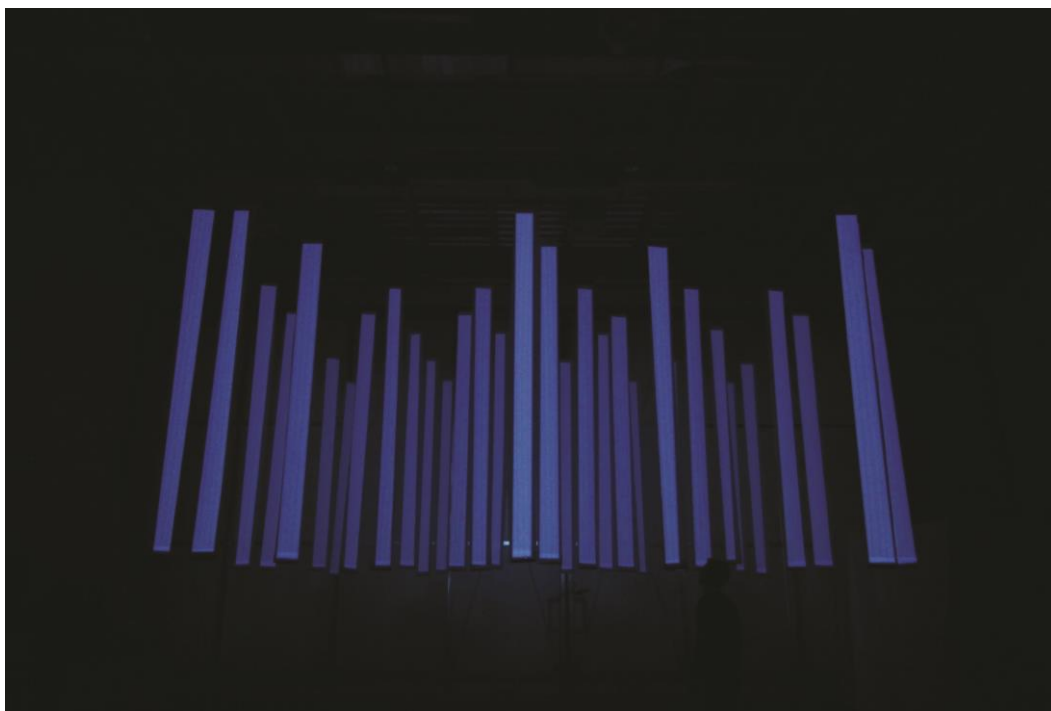
Omikron, 2014

(printscreen z programu Blender)

Příloha 3

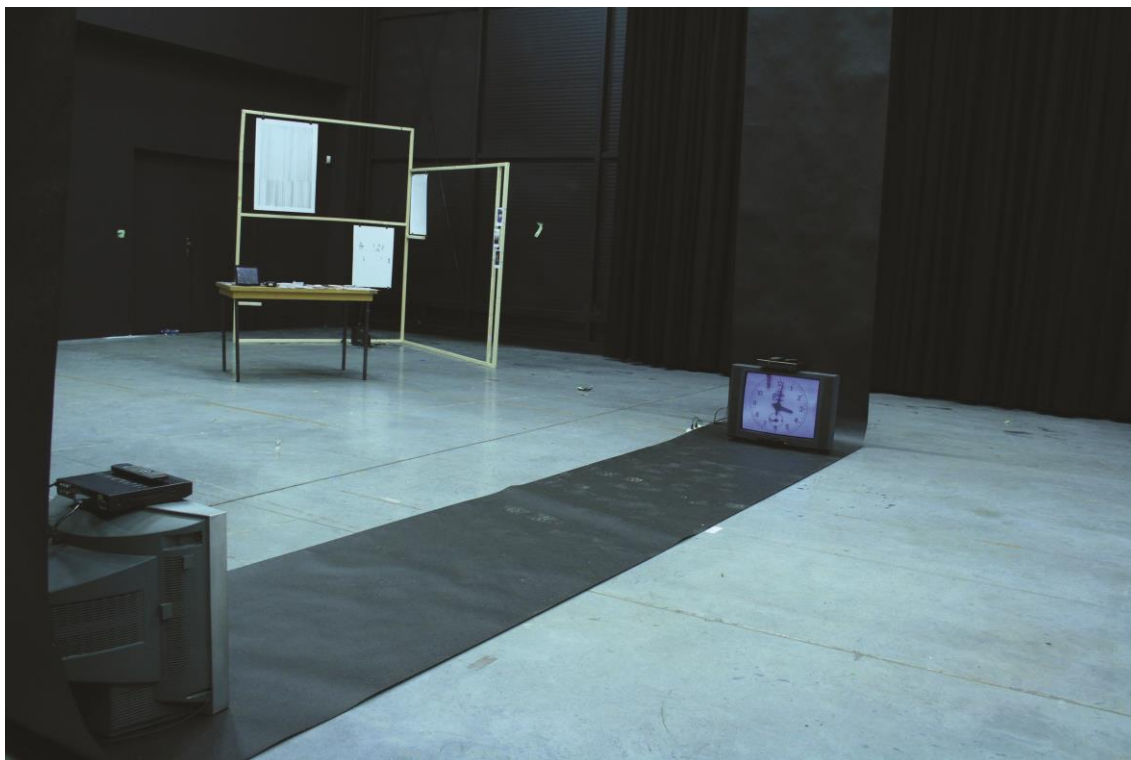
Doznění, 2015

(foto vlastní)

Příloha 4

Jáma a kyvadlo, 2017

(foto vlastní)

Příloha 5

Dokumentace přípravy performance

(foto: Kryštof Novotný)

Příloha 6

Dokumentace přípravy performance

(foto: Kryštof Novotný)

Příloha 7

Dokumentace přípravy performance

(foto: Kryštof Novotný)

Příloha 8

Dokumentace přípravy performance

(foto: Kryštof Novotný)

Příloha 9

Dokumentace přípravy performance

(foto: Kryštof Novotný)

Příloha 10

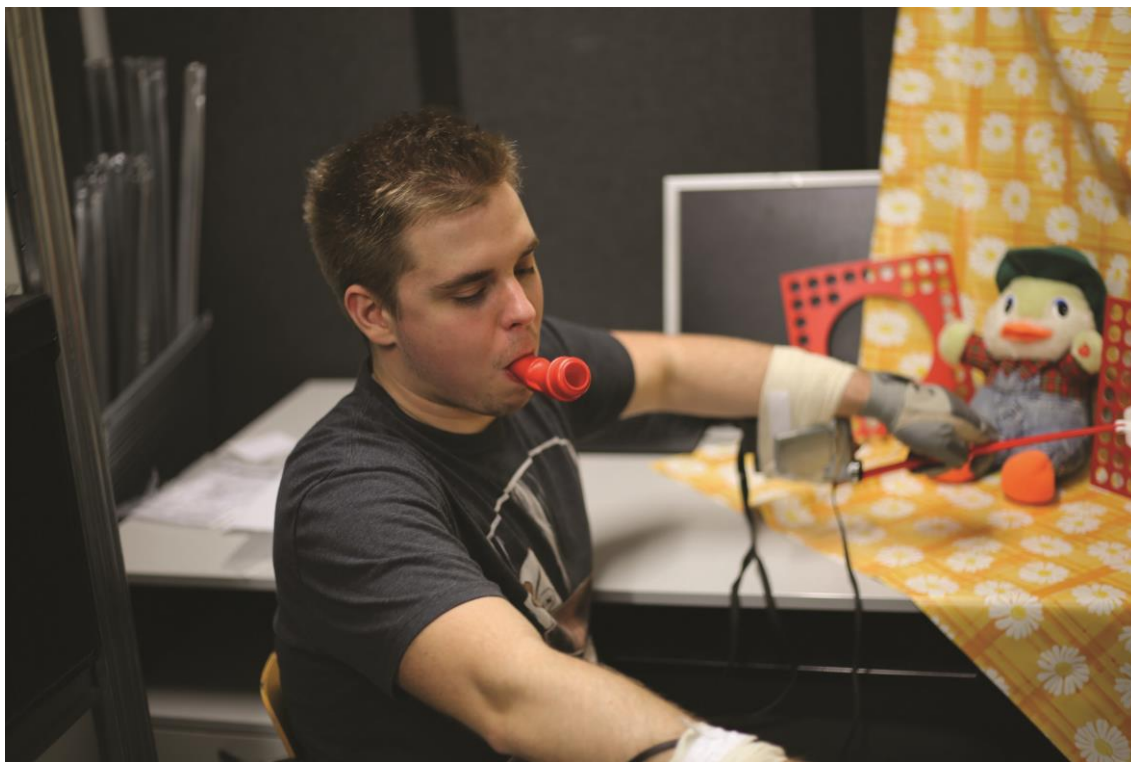
Dokumentace přípravy performance

(foto: Kryštof Novotný)

Příloha 11

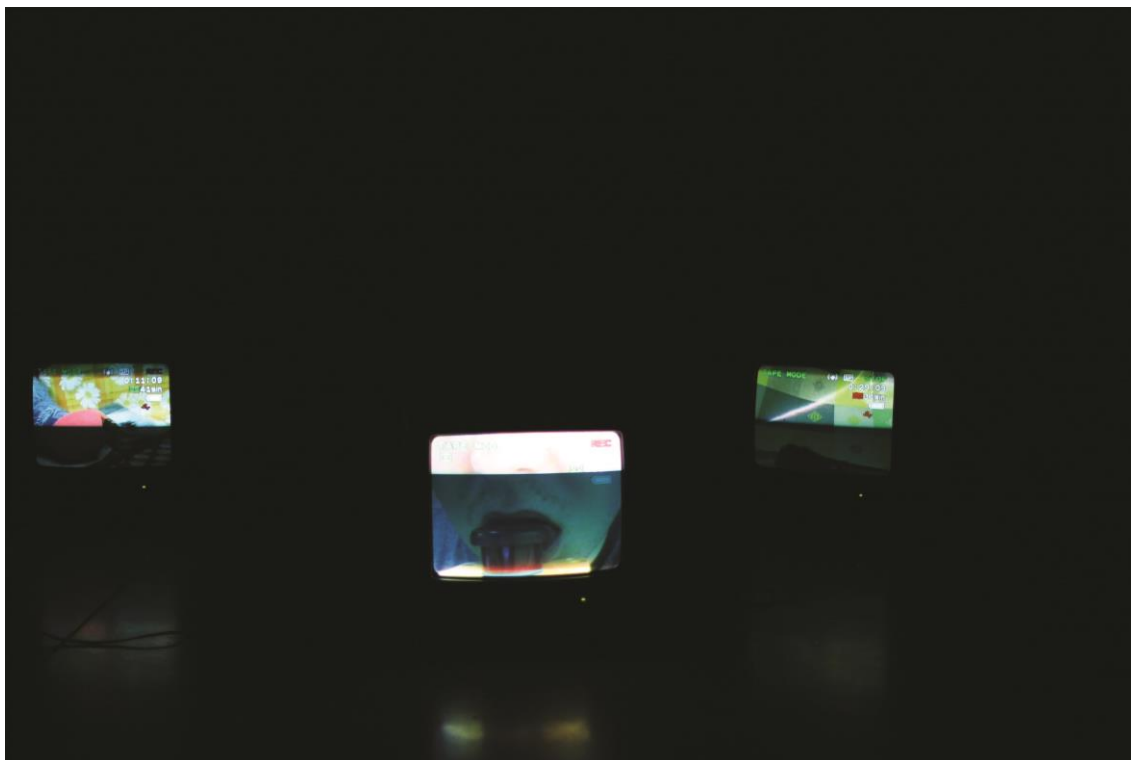
Dokumentace přípravy performance

(foto: Kryštof Novotný)

Příloha 12

Výsledná instalace

(foto: Kryštof Novotný)

Příloha 13

Výsledná instalace

(foto: Kryštof Novotný)

Příloha 14

Výsledná instalace

(foto: Kryštof Novotný)